

T.Tähised^{nr 9}

detsember 2004

TÜNGKist EGEAKs
Bio-geost
TÜGIst

EGEA-Tartu häälkandja

Üle pika aja on T.Tähised taas kaante vahele saanud. Esirinnas episoodilisuse poolest, näib ajakiri ilmuvat vaid siis, kui on midagi öelda... või suurte tähtpäevade puhul. Seekord on tegu mõlemaga: ühelt poolt tähistame TÜGI 85. juubelit ja EGEA-Tartu 15. tegevusaastat, teisalt on taas kerkinud vajadus diskuteerida mõlema eelmainitu oleviku ja tuleviku üle. Viimaste aastate muutused on teinud nii mõnegi murelikuks, et millises suunas EGEA-Tartu areneb ja mis saab TÜGIst – geograafia instituudi kohast ja asukohast, hariduse kvaliteedist ning erialasest ja õppetoolidevahelisest (dis)harmooniast? Eelkõige nendele küsimustele püüavadki käesolevas T.Tähiste numbris nii tudengid kui ka õppejõud tähelepanu pöörata ja lahendusi leida.

Head lugemist!

Ann Ideon

(T.Tähiste 9. numbriga peatoimetaja)

Autorid:

Rein Ahas	inimgeograafia õppetooli hoidja, PhD
Ave Anniste	hispaania filoloogia IV
Kristi Anniste	geograafia IV
Ann Ideon	sotsioloogia MA
Jussi S. Jauhiainen	TÜGI dotsent, Oulu Ülikooli geograafia ja regionaalplaneerimise professor ning planeerimise geograafia õppetooli juhataja
Mari Nuga	geograafia IV
Helle-Mai Pedastsaar	inimgeograafia magistrant
Kristjan Pärnamägi	geograafia IV
Erki Saluveer	geoinformaatika IV
Veiko Sepp	inimgeograafia doktorant

Kujundus: Kristjan Pärnamägi

Keeletoimetus: Ave Anniste

Kristi Anniste

Ann Ideon

9. T.Tähised

TÜNGKist EGEAks

Ann Ideon, Kristjan Pärnamägi.	TÜNGK on surnud!? Elagu EGEA! Ehk traditsioonidest ja tulevikust.	3
Ave Anniste, Kristi Anniste.	EGEA tudengivahetustest ja kongressidest.	4

TÜGI – kuid tervis?

Helle-Mai Pedastsaar, Kristjan Pärnamägi.	Kuhu on kadunud geograafia instituut?	5
Kristi Anniste.	Itk.	6
Mari Nuga.	Maarjamõisa väljale mängima?	7
Erki Saluveer.	Kui geograaf?	8

Inimgeograafia – kolm arvamust

Rein Ahas.	Inimgeograafia õppetooli plaanidest.	11
Veiko Sepp.	Inimgeograafiast.	12
Jussi S. Jauhiainen.	Inimgeograafia Eestis – väljakutseid ja lahendusi.	15

TÜNGKist EGEAks

TÜNGK on surnud!? Elagu EGEA! Ehk traditsioonidest ja tulevikust.

Ann Ideon ja Kristjan Pärnamägi

Lihtsalt väike küsimus: millal ilmus T.Tähistes viimati teaduslikke töid? Te ei tea? Mina ka kahjuks mitte. Või mäletate, millal toimus viimane sügis- või kevadkool? Viimati toimus sügiskool 1997.a. ja kevadkoolitust saadi viimati 2002. aastal. Viimane fakt ei näigi nii murettekitav – üritus toimus alles 2 aastat tagasi ja alati ju ei jõuagi kevadkoole korraldada, iseäranis arvestades *"tänapäeva kiiret elutempot"*. Kuid lugedes viimases, 1999.a. ilmunud T.Tähistes Tiit Tammaru artiklit TÜNGK'i ajaloost ja alguspäevade teaduslikust rollist, tekkis küsimus, et ons TÜNGK mandunud, sest teadushõngulised traditsioonid on peaaegu kadunud?

Tõele näkku vaadates TÜNGK'i enam polegi, ei formaalselt ega informaalselt – peale paariaastast venimist õnnestus lõpuks TÜNGK ümber registreerida EGEA-Tartu nime all. Esmapilgul oligi tegu vaid nimevahetusega, kuid tegelikkuses tõi nimevahetus kaasa ka klubi tegevusprofiili muutuse, sest uued aktiivsed liikmed tegid organisatsiooni enda näo järgi ehk siis tegid seda, mis hetkel tundus huvitav, mis tundus vajalik. Teadusklubist TÜNGK on välja kasvanud meelelahutusklubi EGEA-Tartu, kuid sellegi poolest on säilinud tegevuste asjalikkus ja hariv moment. Kuid MIKS nii läks?

Kogu noorgeograafide tegevus on läbi aegade, mistahes nime all, käinud tõusude ja mõõnadega – nagu ikka on vaheldunud aktiivsemad ja passiivsemad ajad. Täna on EGEA-Tartu aktiivne, vaatamata kõrvalt näha vähesele tegevusele. Klubi on muutunud võrreldes 10 a. taguste aegade. On ju aeg teine, inimesed vahetunud ning koos ajaga on võimalused laienenud. Praegune põlvkond pigem kolab mööda ilma ringi, kui tegeleb kohapeal teadusliku tööga. Uued üritused, mis on viimase viie aastaga käima lükatud, näivad EGEA tänapäevase rahvaga enam sobivat ja peegeldavad ka nende reisimishimu:

- "Üle piiri" tutvustab õppimisvõimalusi välismaal;
- "Tööpõld", mille eesmärgiks on külastada geograafe nende ametipostidel ja saada teadmisi sellest, kuidas on võimalik omandatud haridust rakendada;
- "Reisiklubi" - ilmas ringiuidanute jutud/pildid/filmid.

Lisaks nimemuutusele on muutunud ka sümbolika, veebilehekülj ja EGEA-Tartu on registreeritud ametlikult MTÜ-na.

Mis aga on kaasa aidanud EGEA-Tartu suuremale aktiivsusele väljaspool Eestit? Tudengite rahakoti paksenemine, odavlennureisifirmade tulek 200km raadiusesse Tartust, üha laienenud kontaktid suures EGEAs – on võimaldanud külastada erinevaid EGEA üritusi, ettevõtmisi üle terve Euroopa. Kongressidel käiakse maksimaalse võimaliku rahvahulgaga, vahetustel on tihti järjekorrad, lisaks oleme ise suutnud kõigest sellest õppida ning tõestanud endid ka väga heade organisaatoritena (nt. Essu regionaalkongress 2003). Reklaam, mida oleme oma kodumaale teinud on olnud märkimisväärne. Öeldakse, et mingem Euroopasse, aga jäägem eestlasteks – meil noorgeograafidel EGEA-Tartus on see suurepäraselt õnnestunud.

Mis praegu teoksil? Sel hooajal on plaanis korraldada 4 tudengivahetust, lisaks ei ole me maha matnud ideed tuua EGEA aastakongress taas Maarjamaale, kuid seda mitte enne 2006. aastat. Sügiskooli idee on päevakorraks kerkinud ning ka eestvedajaid leidnud, kuid kõik need ideed on kahjuks jäänud vanema põlvkonna tegemisteks, nooremad on võõrdunud ja irdunud – kas taas seisame silmitsi mõõnaperioodiga? Loodan, et mitte. Lootust peaks andma seegi, et vesi noorgeograafide tiigis on selginenud: kui enne oli pidevalt õhus küsimus, et kas geograafid jaksavad end jagada Looduskaitseringi ja EGEA vahel, siis praeguseks on mõlema organisatsiooni profiilid piisavalt eristunud – EGEA tegeleb pigem noorte välislähetusega ja eelkõige geograafidele suunatud ettevõtmistega. Seega – ta elagu!

EGEA tudengivahetustest ja kongressidest

Ave Anniste, Kristi Anniste

Tudengivahetustest

Tudengivahetused on minu jaoks EGEA parim osa, mis ei tähenda, et ma EGEA muid üritusi kuidagi teisejärguliseks peaksin – lihtsalt on kuidagi nii läinud, et viie ülikoolis veedetud aasta jooksul olen osa võtnud kolmest tudengivahetusest ja tahan veel. Järgnevalt proovin selgitada, mis tudengivahetused on ja kuidas neid organiseerida ja miks EGEA tudengivahetustest tasub igal juhul osa võtta. Niisiis:

MIS on EGEA tudengivahetus?

EGEA vahetus kujutab endast kahe erineva riigi tudengite suhtlemist, mille jooksul veedetakse üheskoos keskmiselt kaks nädalat, kummaski riigis üks. Vahetuse eesmärk on tutvuda teise maa looduse ja inimestega ning selle eesmärgi saavutamiseks minnakse oma partnergrupile (tavaliselt 8-10 inimest) külla. Seni olen, nagu öeldud, osalenud kolmel vahetusel, ehk siis käinud külas Sloveenia, Hollandi ja Kreeka tudengitel, nemad omakorda Eestis. Nädala jooksul külastatakse üheskoos vastuvõtja maa huvitavaid paiku, käiakse matkamas, tutvutakse vastava riigi kultuuri ja ajaloo ja – otse loomulikult – pidutsetakse vastavalt võimetele. Ära peab seejuures märkima ajaolu, et Eesti egealased on minu kogemuste põhjal äärmiselt võimekad igal alal, millest nähtavasti tuleneb ka Tartu EGEA suur populaarsus: aasta aastalt kasvab meile külla tulla soovijate arv, meile omakorda annab see võimaluse rohkem valida, kuhu ja kellega minna.

KES saavad EGEA tudengivahetuses osaleda?

Minu arusaamise järgi saavad EGEA tudengivahetustes osaleda kõik, kel vähegi soovi, huvi ja viitsimist on. EGEA liikmeks saada ei ole raske ka mitte-geograafidel (nagu allakirjutanu oma suureks rõõmuks tõdeda võis), tingimuseks on vaid huvi geograafia vastu ja tibake ettevõtlikkust, sest lisaks laheda kogemuse saamisele tuleb ka natuke vaeva näha: kuidagi on tarvis sisustada ka külaliste Eestis oleku aeg ja teha seda nii, et nii endal kui neil kõik need 7 päeva 24 h ööpäevas võimalikult huvitav ja mitmekesine oleks.

Sloveenias karsti avastamas (2002)

KUIDAS organiseerida EGEA tudengivahetust?

Tudengivahetuse korraldamine on muutumas üha lihtsamaks, sest – nagu juba eelpool mainitud sai – on EGEA-Tartu vahetused suure EGEA sees üha populaarsemaks muutunud ja üha rohkem leidub egealasi, kes tahavad nimelt Eestit külastada. Tavaliselt leiab häid kontakte EGEA kongressidelt ehk siis tasub ise kongressile minna või uurida käinutelt, kas kongressil oli kedagi, kes näitas üles huvi Eestiga vahetust korraldada. Samas pole mingi probleem lüüa lahti EGEA netilehekül, otsida sealt endale meeldiva üksuse (*entity*) kontaktisiku meiliaadress ja talle kirjutada, et näe, siin on grupp eestlasi, kes tahaksid teiega vahetust korraldada. Loomulikult ei saa ma siinkohal garanteerida, et sellega on asi otsustatud ja vahetuserong käima lükatud, kuna omavahel tuleb kokku leppida terve rida asju ja võib ette tulla asjaolusid, mis plaanid nurja ajavad (nt. ei suudeta leida kuupäevi, mis mõlemale grupile ühtmoodi hästi sobiksid), aga kaotada pole samas midagi, võita aga superlahe kogemus ja hunnik uusi tutvavaid ja teadmisi.

MIKS tasub EGEA tudengivahetusest igal juhul osa võtta?

Sest tudengivahetus on lõbus. Sest tudengivahetus on huvitav. Sest tudengivahetus annab organiseerimis-

kogemuse. Sest tudengivahetus on ideaalne võimalus puhata. Sest tudengivahetus on suurepärase võimalus odavalt reisides võimalikult palju näha. Sest tudengivahetustega saab uusi sõpru. Sest tudengivahetused lähevad ALATI hästi.

Miks kongressile?

Annad sõrme, võtab terve käe. Niimoodi võiks iseloomustada EGEA kongresse. Ja kongressidel käijad on sõltlased – nad sõltuvad inimestest, kes on neist rohkem või vähem erinevad, räägivad erinevat keelt, elavad erinevas riigis. Ja et oma iga-aastast annust kätte saada, tuleb neil aegajalt osaleda.

Essu kongressi workshopside juhid (2003)

Kuid miks peaks varem kongressil mitte käinud geograaf seljakoti kokku pakkima ja tee äärde hääletama minema? Kongressil laieneb nii suhtlus- kui silmaring, sest iga osalenu tunnetab omal nahal, kuidas Euroopa muutub väiksemaks, kuidas ükski riik ei ole võõras ning ükski paik kaugel, sest kõikjal on tuttav nägu vaid telefonikõne kaugusel. Kohapeal aga arutatakse erinevaid geograafiat puudutavaid küsimusi ning jagatakse kogemusi, valdavalt korraldajamaa näitel. Siiski ei tasu kongressile süvateaduslikke teadmisi otsima minna: tegemist on pigem üldhariva 5-päevase seminariga, kus üliõpilased ka ise sõna sekka saavad öelda.

EGEA-Tartu liikmed on viimaste aastate jooksul kongressidest aktiivselt osa võtnud ja oma väikeriigile kõvasti reklaami teinud. Sest ausõna, vähemalt suurem osa Euroopa noortest geograafidest teab rohkem eestlastest ja väikelinnast Tartust, kui näiteks Norrast ja norralastest, kes EGEAsse paraku ei kuulu.

Kongressidel osalemise kõrval on oluline ka nende korraldamine, mis annab tudengitele vajaliku organiseerimiskogemuse ja ideaalse võimaluse tutvustada välisgeograafidele oma kodumaad. EGEA-Tartugi on selle kogemuse võrra rikkam, kuna 2003. aastal korraldati Essu mõisas regionalkongress, millest osa võtnud Euroopa geograafid said arutleda Euroopa äärealade probleemvaldkondade ning mahajäänud piirkondade teemadel ja seda just Ida-Virumaa näitel.

Essu kongressi peakorraldajad (2003)

Et miks minna kongressile? Miks mitte, arvestades ülaltoodut.

TÜGI – KUIS TERVIS?

Kuhu on kadunud geograafia instituut?

Helle-Mai Pedastsaar ja Kristjan Pärnamägi

Geograafia instituut – fuajeest läbi, paremale trepist alla, koridori lõppu ja siis trepist kaks korrust üles - nii seletas mulle keegi teadja enne, kui ma oma jalga sinna tõstnud olin. 1997.a. rebasena instituudi uksest sisse astudes hakkas kohe silma, et see on üks väike, kirju ja kodune koht, suhteliselt omaette ja omamoodi olemisega.

Ma ei mäleta küll täpselt, milline see kujundus tol hetkel oli ja kas juba siis oli koridor täis helendavaid

ekraane – (õigemini küll tumendavad ekraanid, sest peale telneti kasutamise suurt muud nende mammutite taga teha ei saanud)? Küll oli geograafia instituut üks esimesi kohti, kus tudeng kergesti (kasvõi seesuguse) arvuti taha sai – kui just polnud seltsimees Peetersood ja Keskküla seal vilkalt ja tekstiliselt koletistega võitlemas. Kui neid ilusti paluda, siis sai tavaliselt oma meili ära lugeda. Kunagi hiljem riputas TO sinna (ja instituudi arvutiklassi) sildid, et arvutid on ette nähtud sihipäraseks tegevuseks, muda ja muu jura keelatud. Seoses Kalveri bakalaureusetöö kaitsmisega mudanduse teemadel oli ta aga sunnitud oma kirjasõnu sööma.

Arvutid olid fuajees veel tükk aega. Just EGEA-Tartu esimehe Erki juhtimisel sorteeriti ühel kevadel aegunud arvutikola ära ja mittetöötav tassiti minema. Oli mitmesuguseid ideid, kuidas fuajee olemiskõlblikumaks muuta – teha kaardinäitust jms. Suurt midagi vist ei toimunud.

Keset fuajeed seisis pikk rivi nagisid ja kõik jätsid oma jope, mantli või kasuka rippuma, sekka uisud või seljakott, kui kellelgi oli plaanis peale loengut kuhugi sohu tõtata. Keegi ei tulnud selle pealegi, et midagi võiks sealt kaduma minna kui need joped (nt. rahakott taskus) loengute ajal niimoodi üksinduses rippusid. Ükskord hakkasid asjad ikkagi kaduma ja selle tagajärjel kadusid peagi ka nagid.

Tegelikult ei olnud instituudis mingit mõnusat istumisnurka ka sel ajal. Küll aga tundus raamatukogu selline käidav koht – võibolla sellepärast, et ta oli arvutiklassiga vastakuti ja ülejääk tilkus sinna, fuajee kapid, toolid ja muud istumiseks sobilikud kohad olid alati istujaid täis. Kes ootas paljundust, kes loengut, kes istus niisama ja tegi aega parajaks.

Aga ikkagi, instituuti sisenedes, oli kohe selge, et siin on elu, tegevust ja geograafe. Pidev sagimine. Mis on aga instituudist saanud? Praegu vaatavad vastu heledad seinad, millele ei julge nõjatudagi, sest äkki määrduvad või lagunevad ära, tühi fuajee ja koridor, vähe inimesi. Õnneks on 327 suur kaart tagasi seinal ja remonditud. Fuajee seinagi ilustab nüüd kirju ja kirev kodumaa kaart ning kui talveõhtul on pime, siis saab seda ka lambikestega valgustada. Õppejõudude ustele on tekkinud küll seesolijate nimesildid, kuid kadunud on harjumuspärane sumin ja kilked-hõiked. Maad on võtnud vaikus ja tühjus - nii paistab see pealtnäha. On see siis remont või 3+2 õppesüsteem, aga miski on põhjuseks, et loengud on üle hoone laiali pillutud ja geograafid oma „koopast“ kadunud. Kas tuleb veel aeg, mil instituut on täis lõbusaid geograafihakatisi ning see piinlik vaikus on kadunud?

Itk

Kristi Anniste

Viimaste vana õppekava järgi sisseastunute esimene päev ülikoolis. Peale teaduskonna avaaktust kogunevad uued geograafiarebased 327-sse, kus Tõnu Oja neile veidi geograafiast räägib. Praegu, 3 aastat hiljem, mäletavad sealsed kohalolijad eriti eredalt ühte mõtetera: peale kahte-kolme aastat õpinguid pakkige aga seljakott kokku ja minge uurige natuke maad, ülikooli saab vabalt ka viie või kuue aastaga lõpetada.

Ja nii ongi! Suurem osa vana süsteemi järgi õppivaid geograafe ei vaeva oma pead õpingute 4 aasta sisse mahutamise, sest ülikool pole ju ometi jännes, kes eest ära jookseb. Käiakse reisimas, matkadel, vahepeal tehakse natuke tööd, kuulatakse mitmetesse akadeemilistesse ja mitteakadeemilistesse organisatsioonidesse. Tõsi ta on, et sellise elustiili juures on täielik õpingutele pühendumine tiba keeruline, kuid hea tahtmise juures jõuab sedagi. Pealegi, kes julgeks väita, et kõik eelnev on kõigest kasutu ajaraisk?

Geograafiat on keeruline vaid raamatute najal õppida - vajalik on käia ringi ja sondeerida pinda (mulda, inimesi vms), veendumaks et õppejõud ja raamatud pole aegunud ega valeta tahtmatult. Omal ajal käidi praktilial ja ekspeditsioonidel terves NL-is, nüüd peame piirduma vaid kodumaa enamasti Voore või Järvelja ümbruse uurimisega. Seegi hea - parem ikka, kui mitte midagi. Kuid ega asjaolu, et ülikoolil raha vähe üliõpilast heiduta. Tuleb ise minna, ise uurida! Selles seisnebki geograafide seas levinud organisatsioonide EGEA-Tartu ja Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi (TÜLKR) põhiline funktsioon: laiendada oma raamatutest

mitteomandatavaid teadmisi ning kasutada neid „päriselus“.

Viimasel ajal on nii EGEA kui TÜLKR-i põhimureks kesine järelkasv. Samas astus sel aastal geograafiat õppima 36 tudengit, mis näitab, et inimressursse ei ole vähemaks jäänud. Tekibki küsimus, et kuhu on kadunud noorte geograafide soov käia-olla-näha, või eelistatakse seda teha pigem omaette, astumata mingisse organisatsiooni? Ehk siis, kas uus 3+2 süsteem võtab ära üliõpilase vaba aja või hoopis tahtmise midagi ühiselt teha?

Nagu mainitud, kehtib alates 2002. aastast sisseastunutele 3+2-nimeline õppekava, millega kaasnevad mitmesugused uued, traditsiooniliselt muretut tudengipõlve pärssivad sanktsioonid. Näiteks peab liigsete punktide eest raha välja käima ning stipendiumi saavad vaid tublimad, kõigest 30% üliõpilastest. Käimas on võidujooks paremate hinnete (st tavapärase makaronimenüü mitmekesistamise) ja tulevaste magistrikohtade (mis on korraliku erialase hariduse saamiseks 3+2-s üliõpilane) eest, mistõttu igasuguseks seltsieluks praegusel tudengil aega napib.

Sirgumas on uus, individualistlike tudengite põlvkond, kellel puudub juba alguses side instituudi ja vanemate kursustega, rääkimata mitmesugustest koolivälisest organisatsioonidest. Geograafia instituudis näeb esmakursuslasi harva, sageli ei tunne „vanad“ neid ja vastupidi, isegi instituudi õppejõud on geograafiarebasele valdavalt tundmatud. Põhjuseks taas uus süsteem, mis paigutab esmakursuslase enamasti suurtesse ringauditooriumitesse, tuues nad 3. korrusele heal juhul paar korda nädalas.

Kas 3+2 süsteem on maha matmas meie erialale iseloomulikke ühtehoidva, üheaegselt nii teadmiste- kui lõbujanulise üliõpilaskonna traditsiooni? Või tuleb lootma jääda üksikutele aktiivsetele, kes huvituvad lisaks A-dele ja B-dele oma matriklis ka veidi elurõõmsamatest väärtustest?

Nojah, pole miskit parata, kes ikka viitsiks külma ilmaga Haridusministeeriumi ette uut reformi nõudma minna.

Maarjamõisa väljale mängima?

Mari Nuga

Geograafia instituut kuulub TÜ bioloogia-geograafia teaduskonna (BG) alla. Kuigi teaduskonna nimes on mainitud sõna geograafia, oleme teaduskonna ebatüüpiliseks osaks ega seo ennast sageli BG üldiste loodusteaduslike põhimõtetega. Inimgeograafial on tihti palju rohkem seoseid majandus-, kultuuri- ja sotsiaalteadustega, kartograafial graafika ja arvutikunstiga, geoinformaatikal infotehnoloogiaga... Kuid kuuludes BG alla peab geograafia instituut teaduskonna arengusuundadega kindlasti arvestama.

BG teaduskonna arengukava lapates torkab häirivalt silma eelkõige ruumiprogrammiks nimetatud peatükk, kus kurdetakse, et Vanemuise 46 õppehoone laborite kaasajastamise võimalused on piiratud. Lahenduseks pakutakse pikemas perspektiivis teaduskonna üleviimist Maarjamõisa väljale, mis asub praeguse Biomeedikumi juures. Sinna on kavas ehitada Maa- ja Keskkonnateaduste ning Molekulaar- ja rakubioloogia hoone.

Nii mõnigi Euroopa ülikool on oma traditsioonilistest hoonetest välja kolunud ning linnalähedastele aladele rajanud nn ülikooliküla. Linnast välja kolimine on olnud hea eelkõige tihedama suhtlusvõrgustiku tekkimisele erinevate distsipliinide vahel ning lihtsustanud ülikoolisest asjaajamist. Tartu Ülikooli arengukavas ei ole kogu ülikooli linna äärde kolimisest mainitud, seega paljud teised teaduskonnad jäävad kesklinna ning tihedamat suhtlusvõrku ei teki. Tartu suurust arvestades ongi see üks paras ülikooliküla. Erinevalt teistest BG erialadest on geograafidel ehk olulisemgi võtta kõrvalaineid Euroteaduskonnast, Oeconomikumist,

sotsiaalteaduskonnast... Äärelinna kolimisel jäävad aga nimetatud teaduskonnad kaugemale ja senini geograafe iseloomustanud mitmekülgsus võib hääbuda. Logistilises plaanis suurenevad kindlasti läbitavad vahemaad ja nende läbimiseks kuluv aeg, sest tudengi jaoks on Maarjamõisa ja Tammelinn reeglina elukohaks liiga kallid. Õppehoone jääb kaugemale ka ülikooli raamatukogust, linnakeskusest ja kesklinna kuulsatest kõrtsidest.

Kui uurida, et mis saab Vanemuise tänava õppehoonest, tuleb välja, et see muudetakse välja kolimise korral Loodusmuuseumiks. Loodusmuuseumis saaks eksponeerida vaid loodusgeograafiat, kartograafiat ja ehk ka GIS'e, kus viimased vast oma olulise külje – ajakohasuse – kaotaksid. Inimgeograafia jääks välja, sest loodusmuuseum “inimloomi” vast ei arvesta. Jah, justkui ei jätaks inimgeograafia mingit jälge oma asumisest Vanemuise 46-s.

Niisiis, kas laseme ennast Maarjamõisa küüditada “geograafluse” mitmekesisusel hääbuda? Veel ei ole hilja tulevikule mõelda ja leida lahendusi, kuidas head akadeemilised traditsioonid ja suhted ülikoollaste vahel alles hoida. Võimalus tuupida moodsate seinte vahel ei ole ju ometigi põhjuseks, miks ülikooli tullakse.

Kui geograaf?

Erki Saluveer

Kõike on võimalik hinnata. Hea, kui on paika pandud kriteeriumid, mille järgi seda teha. Aga kui otseseid nõudeid pole? Kuidas hinnata näiteks Tartu Ülikooli geograafia instituudist (TÜGI) saadavat haridust? Tartu Ülikool avalik-õiguslik institutsioonina vastutab oma hariduse kvaliteedi eest ise. Kõrghariduse kvaliteedi näitajateks on positiivselt akrediteeritud õppekavade arv, saadud kraadid, teaduspublikatsioonide arv, õppetöö tulemused, ning ka tööandjate hinnang lõpetanutele. Aga mida arvavad lõpetanud ise? Subjektiivsusest hoolimata otsustasin vaadelda küsimust kahest aspektist. Esmalt annavad tagasisidet hariduse kvaliteedi kohta erialast tööd tegevad geograafid, kellel on õpitu tegelikus elus kasutamise kogemus. Teiseks saab võrrelda koduülikooli õppekava ja hariduse korraldust mõne teise õppekava või lausa teise ülikooli õppekorraldusega.

Mihkel Laan

*Ida-Viru Ettevõtluskeskus, projektijuht
inimgeograaf*

TÜGI geograafia haridus on konkurentsivõimeline, kuna bakalaureusekraadiga polnud näiteks Joensuu Ülikooli rahvusvahelises magistriprogrammis ainate ja seminaridega hakkamasaamisega mingeid probleeme. Inimgeograafia haridus annab hea laia põhja, konkreetsemad oskused edasises töös tuleb saada töö käigus juurde õppides. Suhteliselt hea aluse saab tänu praktikale arengukavade ja –strateegiate koostamiseks, rohkem võiks tähelepanu pöörata EL-iga seotud konkreetsematele sfääridele (EL regionaalpoliitika ja struktuurifondid, projektijuhtimine jms).

Kadri Tali

*Pärnu Linnavalitsus, linnaarengu vanemspetsialist
inimgeograaf*

Mitte just kõikide erialade esindajad ei saa hiilata laia silmaringiga, mida strateegilise planeerimise ja arendusvaldkonnaga tegelevad inimesed kahtlemata vajavad. Geograaf meeskonnas aitab sageli oma mitmekesiste teadmistega kaasa projekti õnnestumisele.

Kui aga TÜ geograafia instituudis antavale haridusele midagi ette heita, siis just laialivalguvust, eneseotsimist ning ebakonkreetsust. Vahest see teebki sobiva uurimisteema leidmise nii keeruliseks ja alam- ja keskastme ning bakalaureusetööd jäävad venima...

Kõigile, kes on värskest ära teinud oma spetsialiseerumise otsuse geograafia siseselt, soovitan erialaseid aineid suure innuga õppida - uurida, mõelda, arutleda, küsida, kuidas erinevad protsessid toimivad või kuidas erinevaid meetodikaid rakendada, et saada ülikoolis pakutavast kätte maksimaalselt (erialaseid) teadmisi. Üllatav, mismoodi selle käigus kujuneb välja ka analüüsivõime ning pidev edasiõppimise ja enesetäiendamise oskus tulevikuks. Edu!

Riin Saluveer

*Eesti Põllumajandusministeerium, Maaelu poliitika büroo juhataja
inimgeograaf*

Põllumajandusministeeriumi maaelu arengu osakonna töövaldkonnas on mitmeid kokkupuutepunkte TÜGI erinevate uurimissuundadega – osakond tegeleb nii Euroopa Liidu regionaalpoliitika maaelu arendamisele suunatud tegevuste kavandamisega Eestis kui ka näiteks põllumajandusmaastike majandamise temaatikaga. Viimasel ajal ongi osakonna töö põhiliselt seotud olnud Euroopa Liidu maaelu poliitika rakendamisega Eestis. Seega on TÜGIst saadud küllaltki interdistsiplinaarne haridus tulnud selles töös üsna palju kasuks. Kõige suurem puudujääk peale ministeeriumisse tööle asumist tundus olevat see, et õppekavas oleks võinud olla ka õigusalast alusharidust ning põhimõtteid riigi toimimisest (midagi avaliku halduse põhiainetest). Nii et kui mõni TÜGI lõpetanu juhtub tööle avalikku sektorisse – ning see “oht” ripub inimgeograafide pea kohal paratamatult - oleks mingisugunegi arusaamine Eesti õigussüsteemist ja selle toimimisest vajalik. Ja tudengitele, kellele alam- ja keskastme ning teiste tööde kaitsmisel tundub, et võrreldes nende sisukate mõtete ja revolutsiooniliste ideedega pööratakse eaproportsionaalselt palju tähelepanu töö vormistuslikule küljele, võib lubada, et hiljem läheb see aiva hullemaks. Vähesed meist saavad endale kohe sekretärid, kes usinasti Töötaja mõttekolksatusi Mõtteks vormistavad ja kirjavigu parandavad. ☺
Ning lõpuks – ega ilma mõtlemisvõimeta ole võimalik midagi teha. Ja seda õnneks TÜGI arendas.

Külli Tiits

*Regio, GIS analüütik
geoinformaatik*

Kvaliteedist rääkides peaks võrdlema õpetuse vastavust nõuetele. Kas sellised nõuded TÜGI-s ka kirja on pandud, ma ei tea. Kui aga võtta nõueteks see, milliseid geoinformaatika spetsialiste tänases Eestis vaja oleks, siis siiani on minu meelest neid nõudeid täidetud vaid osaliselt. Praeguseni on õpetatud pigem GIS-ide kasutamist kui nende loomist ja arendust. Samas praktikas on vaja mõlema suuna esindajaid. Et teisi võimalusi geoinformaatika õppimiseks Eestis seni ei ole, siis ongi paljud olnud sunnitud peale ülikooli lõpetamist palju asju ise juurde õppima.. Samas on uues õppekavas magistriõppes ka mõned tehnilisemad ja praktilisemad ained. Nii et ehk on praegustel tudengitel juba paremad võimalused. Ja õnneks on TÜ-s olemas ka matemaatika-informaatikateaduskond. Tõsisematel geoinformaatika huvilistel soovitaks ka tee Liivi tänavale üles leida..

Kaja Riiberg

*Lahemaa Rahvusparki Administratsioon, looduskaitse spetsialist
loodusgeograaf*

Keskkonnakaitse, ja sealhulgas looduskaitse, valdkonnas töötamiseks annab TÜGI taust eriti just klassikaliste loodusgeograafia baasainete osas väga head eeldused – võib pea kindlalt väita, et sellisel teoreetilisel tasemel neid mujal Eestis ei õpetata. Päris sama ei saa öelda maastikuökoloogia ja keskkonnakaitse erialal õpetatava kohta terviklikult. Kindlasti on selle ala perspektiivseks ja arendamist vajavaks suunaks just loodusgeograafia inimtegevuse mõjuga seotud aspektid. Minu töös kaitsealal – peamiselt keskkonnakasutuse suunamise valdkonnas – tuleks kindlasti kasuks, kui õppeainete hulgas oleks enam käsitletud riigi ja ühiskonna kui terviku toimimist, looduskaitsebioloogiat, keskkonnakasutuse planeerimist ja muid keskkonnakaitse meetmeid või kasvõi kõrvalteaduskondades uuritavat.

Olles otseselt tööks vajalikud oskused ja teadmised suures osas pärast ülikooliaega ja praktilise töö käigus omandanud, pean tunnustama, et tunnen tagantjärele rakenduslikuma suunitlusega õppeainete asemel puudust pigem just teoreetiliste ainevaldkondade analüütilisest õpetamisviisist. Olen geograafide hulgas kohanud tööalaseid mõtteavaldusi, kus näiteks looduskaitset või keskkonnaharidust ei osata kuidagi ümbritseva maailmaga siduda või meie oma loodusväärtusele ei Eesti ega maailma mastaabis “kohta” anda. Ülikooliajal arendatavate oskuste osas peaks olema kindlasti tähtsamal kohal eneseväljendus- ja diskuteerimisoskus, samuti asja- ja ajakohase ülevaate saamine oma ainevaldkonna paigutumisest kitsamas ja üldises teaduste süsteemis. Tulevaste otsuste ja hinnangute kujundamiseks vajaliku väärtusskaala loomine on üks põhiline tera, mida ülikoolist otsida. TÜGI oluline lisaväärtus on kindlasti sõbralik sisekliima ja täiesti unustamatu akadeemiline personal, traditsioonilistest tudengialgatustest rääkimata.

Piret Pumm

inimgeograafia tudeng

Rääkides üldiselt TÜGI antavast haridusest, võrreldes teiste TÜ instituutidega (siinkohal oskan/saan võrdlusi tuua sotsiaalteaduskonnast), tooksin välja ühe minu jaoks olulise aspekti. Ma ei oska sõna võtta teiste geograafia harude suhtes, kuid leian, et vähemalt inimgeograafias on liiga vähe seminare ning tehakse liialt vähe päevakajalisi iseseisvaid töid. Tihti kujunevad meie instituudi seminarid üksnes tõlgitud materjali esitamiseks. Diskussioon kui selline piirdub vaid küsimuste esitamisega.

Seda hämmastavam oli minu jaoks minna esimest korda sotsiaalteaduskonnast valitud aine seminarile, kus eelnevalt kättejagatud materjalile toetudes inimesed tõepoolest rääkisidki. Vähemalt üks, mis selliste seminaride käigus sai selgeks: ei ole tegelikult olemas õigeid ja valesid vastuseid, on vaid oskus põhjendada oma arvamust.

Samuti on väga vähe või puuduvad sootuks kodused tööd. Viimased on aga minu arvates ühed arendavamad — tuhnida iseseisvalt materjalides ning kirjutada kokku esseesid/referate, kus nõuded vormistusele (viitamissüsteemile) on sama olulised kui astmetöodes. Selline iseseisev töö on küll sellel hetkel tüütu ja aeganõudev, kuid tagantjärele mõeldes on need olnud õppimise seisukohalt tunduvalt tõhusamad.

Jane Idavain

loodusgeograafia tudeng

2003/2004 õppeaastal tudeerisin vahetusüliõpilasena geograafiat Hispaanias, Sevilla Ülikoolis. Suurimaks administratiivseks erinevuseks oli geograafia eriala kuulumine humanitaarteaduste (Geograafia-Ajaloo teaduskond), mitte loodusteaduste alla. See aga ei tähenda, et loodusgeograafia osa oli vähem tähtis.

Millised olid erinevused TÜGI ja sealse ülikooli vahel? Esiteks loengu pikkuseks oli harjumatult üks tund ning seega erinevaid loenguid päevas rohkem kui meil. Pea iga aine kursus andis meie süsteemi järgi 4AP, mille jooksul tuli läbida teatud mahus loenguid, osaleda kohustuslikul ekskursioonil (väljasõidul), esitada hiljem sellekohase aruande ning teha iseseisvaid töid. Sevilla Ülikoolis puuduvad meie mõistes välipraktikad, nende funktsiooni täidavad just needsamad ekskursioonid. Arvan, et tänu TÜGI suviste välipraktikatele on nii mõnigi linnast pärit (inim)geograaf looduslähedasemaks muutunud ning kõike hoopis teise pilguga vaatama hakanud. Tundub, et Seillas jääb just sellisest kättpidi mullas olemisest vajaka. Näiteks rannikugeomorfoloogia ainekursuse väljasõidul Huelva maakonna rannikule tundus nii mõnelegi “loodusgeografile” kohatu talvel randa minna, et pidavat liiga külm olema ju?!

Kuna professori “tiitel” on seal eluaegne, siis nii mõnigi kord tundus, et neid ei motiveeri enam miski, sest on ju hea “vanal rasval” edasi lasta. Puudusid nii tahe ennast täiendada kui ka üliõpilastele paremaid teadmisi jagada. Kõik oleks ju nagu olemas...

Igal lektoril on konsultatsiooniajad, mis aga ei tähenda, et nad sel ajal oma kabinetis oleksid. TÜGIs ei ole vaja õppejõuga rääkimiseks aega kinni panna.

Peaaegu ainus GISi programm, millega Sevilla Ülikoolis tööd tehti oli Arcview. See võib tunduda hale, kuid omast kogemusest rääkides on sealsetel üliõpilastel korralikult selge vähemalt üks GISi programm, mitte ei õpita igal kursusel erinevaid programme, valdamata lõppkokkuvõttes korralikult ühtki.

Arvan, et TÜGIs saadud geograafia erialane kõrgharidus mind tööturul juba hätta ei jäta.

Siinkohal tooksin välja ka oma kogemuse – täiendasin enda erialast haridust 2003. aastal Helsinki Ülikoolis. Meeldiv on see, et Soomes on võimalik geoinformaatikat õppida ka teistes ülikoolides. Tänu “JOO” lepingule on ülikoolidevaheline liikumine väga lihtne ning seetõttu oli mul võimalik võtta kursusi ka Helsinki Tehnikaülikoolist.

Enamus kursustest ei valmistanud kummaski ülikoolis erilisi raskusi. Parimad ja huvitavamad loengud olid üllatusena hoopis välisõppejõudude poolt loetavad ainekursused. See on praktika, mida TÜGI kartograafia-geoinformaatika pole veel siiani kasutanud — kutsuda loenguid lugema välisõppejõude. Kui kodused õppejõud tunnevad kohustust õpetada baastadmisi, siis välisõppejõud lähevad tavaliselt temadega süvitsi ning annavad teadmisi sisulisest ja elulisest poolest.

Samuti toimusid paljud ainekursused seminari vormis, mis andis võimaluse antud teema aktiivsemalt kaasa mõelda. Tegime ka grupitööna GIS projekti, mis ajendas uurima tänapäevaseid GIS-i tehnoloogia võimalusi ning analüüsima nende tugevusi.

Lisaks ülikooli õppekavale on väga oluline ka õppekeskkond. Tekkima peaks identiteet oma instituudiga. Nii Helsinki Ülikoolis kui Helsinki Tehnikaülikoolis olid olemas tudengitele mõeldud istumisnurgad ning koht, kus teha süüa, keeta teed või kohvi.

Arvamused on alati individuaalsed ja subjektiivsed. Teatava huljana hakkavad nad aga näitama ühiseid jooni. Nendest arvamustest võib välja lugeda, et kõik on õnnelikud ja samas hädas geograafia hariduse laiahaardelisusega. Edasised probleemid tunduvad sellest alguse saavat – näiteks tööpraktikal tähendab laiahaardelisus seda, et tuleb spetsiifilisemad oskused juurde õppida. Aga õpime kogu elu ja vaimu rikastamine pole ju kunagi ajaraisk ega liiast olnud! Samas jääb kõlama ka soovitus alustada spetsiifiliste ainete omandamist juba ülikoolis. Inimgeograafid vaadake sotsiaalteaduskonna, geoinformaatikud informaatika ja matemaatika ning loodusgeograafid oma koduteaduskonna teistele erialadele. Ja miks mitte täiendada end teistes ülikoolides, viimaste aastatega on võimalusi aina juurde tulnud.

TÜGI INIMGEOGRAAFIA – KOLM ARVAMUST

Inimgeograafia õppetooli plaanidest

Rein Ahas

21. sajandil on inimgeograafia muutunud interdistsiplinaarsemaks ja avatumaks kui kunagi varem. On kaks olulist aspekti, mis seda mõjutavad:

Esiteks on mitmesugused andmebaasid ja meetodid muutunud digitaalselt kättesaadavaks, võimaldades ühiskondlikke nähtusi senisest palju põhjalikumalt kirjeldada ja analüüsida. Nende andmete kasutamist, ja kogu geograafiat, on tugevasti edendanud ka geoinfosüsteemide areng. GIS-i paketid võimaldavad opereerida suurte andmemahutudega ja käsitleda seni hõlmamatuid ruumiseoseid. See avab geograafidele teistest paremad

võimalused ühiskondlikku elu analüüsida ja mõjutada.

Teiseks on globaliseerivas maailmas tasakaalustatud arengut otsiv ühiskond pakkumas palju uusi väljakutseid inimeste, ressursside, majanduse ja keskkonnaseostega tegelevatele geograafidele. Ühiskondliku tellimuse ja diskussiooni olemasolu on avanud uued võimalused ka kvalitatiivsete uurimismeetodite arengule. Kaasaegsed osalusdemokraatiale orienteeritud arengukavad, planeeringud ja mõjude hinnangud peavad rääkima inimestele olulistest nähtustest neile arusaadavates kategooriates. Selleks aga peab hea geograaf keeruka andmeanalüüsi tulemusi tihti pärgama pädevate ja kujundlike hinnangutega, mis jõuavad paremini otsustajate ja avalikkuseni. Kvalitatiivsete meetodite osatähtsus suureneb nii alus- kui rakendusuuringutes.

Eesti inimgeograafia on alates taasiseseisvumisest olnud populaarne ja jõudsalt edenenu. Intensiivselt on kaitstud doktori- ja magistritöid, teostatud alus- ja rakendusuuringuid, publitseeritud teadusartikleid.

Populaarsus on põhjustanud ka probleeme – atraktiivsed töökohad avalikus sektoris ja erafirmades viivad kraadiõppurid ja õppejõud ülikoolist liiga kaugele. Eelpoolnimetatud põhjusel on mitmete erialade jätkusuutlikkus kahanenud. See tendents on aga iseloomulik kõikidele populaarsetele erialadele ja on mööduv.

Inimgeograafia õppetooli ajutise hoidjana näeb allakirjutanu 2006. aastal toimuvate professorivalimiste eelsel perioodil õppetooli ees järgmiseid ülesandeid:

a) Teadustöö tugevdamine ja temaatika laiendamine. Ainult tugev teaduslik alus võimaldab inimgeograafial areneda. Selleks peab looma tingimused õppejõudude ja kraadiõppurite teaduspotsiaali rakendamiseks ja tulemuste rahvusvaheliseks tutvustamiseks. Selle elluviimiseks toimub käesoleval aastal inimgeograafia õppetoolis riigi poolt sihtfinantseeritava teadusteema uuendamine ja laiendamine. Avatuse ja rahastuse tagamiseks peaks õppetoolil olema osalus vähemalt ühes korralikus EL-i ühisprojekti. Ühisprojektid peavad

olema avatud ja sisemisele koostööle viivad. Õppetooli uurimisrühmad peaksid püüdlema rahvusvahelises teaduses oma eriala tippu: avaldama töid parimates teadusajakirjades, olema samades valdkondades tsiteeritud, osalema toimetuste töös, esinema olulistel konverentsidel.

b) Õppetöö kvaliteedi parandamine ja õppekavade kaasajastamine. Üleminekuaastatel on õppekavad kujunenud ilma süstemaatilise suunamiseta. Seoses 3+2 õppekavade magistriõppe rakendumisega on aeg õppekavad läbi vaadata ja kaasajastada. Leidub katmata erialasid; pensioniikka jõudvatele õppejõududele on vaja varakult planeerida järelkasvu; ülekoormatud õppejõudude koormust peab hajutama. Kursuste tugevust peab objektiivselt hindama. Rakenduma peaks printsiip, et aluseid loovaid ja valikuid mõjutavaid kursusi peavad läbi viima kõige professionaalsemad õppejõud. Eelteadmiste ja kogemustega kraadiõppurid suudavad juba ise kaasa mõelda ja juurde lugeda. Loomingulisuse tagamiseks peaks põhikohaga õppejõud lugema vaid mõned mahukad põhikursused ja mõned erialakursused. Üliõpilaste juhendamine peaks olema instituudisiseselt hajutatud, rohkem peaksid juhendama doktorandid.

Lisaks sellele on inimgeograafia õppetoolil palju olulisi märksõnaseid lähiaastateks:

- Õppejõudude ja teadlaste järelkasvu kindlustamine vajab süstemaatilist tööd kraadiõppuritega ja lisarahasid. Rahastamiseks on vaja arendada koostööd omavalitsuste ja ministriumitega.
- Planeerimise ja mõjude hindamise alane koolitus vajab tugevdamist koostöös Eesti teiste kõrgkoolidega. Regionaalplaneerimise eriala vajab korralikku riigitellimust ja sisulist arendamist. Magistri- ja doktorõpe vajavad rohkem tähelepanu ja suunamist.
- Mõned kursused peavad lähiajal muutuma inglisekeelseks, nõnda saab õppetool siseneda rahvusvahelisse koostöövõrku. Arutatud on Venemaa-teemalise kursuse või programmi loomist. Niisugusel alusel oleks palju lihtsam rahvusvaheliselt koostööd teha, tudengeid ja õppejõude vahetada. Lisaks rahvusvahelisele koostööle peab õppetool leidma ressursse suuremaks koostööks sotsiaal- ja majandusteaduskondadega.
- 2005. aasta talvest käivitub kord kuus (kolmapäeviti) toimuv inimgeograafia seminar, kus tutvustatakse ja arutatakse inimgeograafia olulisi teemasid, teooriaid, meetodikaid ja uurimistulemusi.
- Uuenema peab õppetooli ja geograafia instituudi internetilehekülge.

Plaane on palju, nende elluviimine sõltub sisemisest koostööst. Ootame eelpoolmainitud teemade arendamisel ja elluviimisel aktiivset kaastööd õppurite poolt. Koos noorgeograafidega võiks korraldada ettekande- ja vaidluspäevi ning üritusi uute eesmärkide püstitamiseks või saavutamiseks. Selleks võiks vaba ressursi või visiooni omavad noorgeograafid otse allakirjutanu poole pöörduda.

Inimgeograafia õppetool on osalusele ja koostööle avatud.

Inimgeograafiast

Veiko Sepp

Eesti inimgeograafia (IG) tähistab koos rahvusülikooliga taas üht aastapäeva - 85. See on hea põhjus edasi-tagasi vaatamiseks. Kõigepealt tagasi, kus kõige esimesena torkab silma geograafiaprofessor, Tartu Ülikooli rektor Edgar Kant, kelle isiklik lugu nii väga sarnaneb ennesõjaaegse ülikooli ja ühiskonna loole – tema tööle Eesti geograafia loomisel ja arendamisel ülikoolis, aga samuti enam-vähem traagilisele pagulaselule Lundis. Ja samaväärselt tuleb tänuga meenutada uut sotsialistlikku ühiskonda üles ehitada püüdnud pealesõjaaegset geograafide põlvkonda, kelle töö tulemusel taastas IG oma tugeva positsiooni ülikoolis ja ühiskonnas. Nüüd, kus vanem põlvkond on lõpetamas teatepulga üleandmist, küsitakse taas, kas noored saavad hakkama ja mis saab IGst? Siinkohal kiire ülevaade põhilistest inimgeograafidest taasiseseisvunud Eesti geograafias: poliitgeograaf Eiki Berg – TÜ rahvusvaheliste suhete professor; rahvastikugeograaf Hill Kulu – Max Plancki Instituudi vanemteadur; poliitgeograaf Merje Kuus – Briti Columbia ülikooli abiprofessor; regionaalgeograaf Garri Raagmaa – Pärnu Kolledzi direktor; rahvastiku- ja linnageograaf Tiit Tammaru meie instituudi vanemteadur; Oulu Ülikooli regionaalplaneerimise professor Jussi S. Jauhiainen – meie instituudi dotsent. Lisaks veel mitmed

noorema põlvkonna inimgeograafid, kes on samuti küllalt pädevad oma erialal ja võimelised seda ka ülikooli tasemel õpetama, rääkimata paljudest tublidest ja nutikatest üliõpilastest, kellele IG tulevik korda läheb. Halb ei ole Eesti IG seis ka siis, kui seda võrrelda Eesti sotsiaalteaduste üldise tasemega, IGga teistes Balti riikides ja mujalgi. Kokkuvõttes leian, et me võime Eesti IGga oma rahvusliku ülikooli 85. aastapäeval üsna rahul olla.

Ja ikkagi on mul siin kohustus kirjutada IG olukorrast seetõttu, et paljud on mures selle tuleviku pärast ja seda nimelt TÜ Geograafia Instituudis. Oleme jõudnud seisu, kus meil on pool õppetooli ning ülal loetletud parimatest inimgeograafidest töötab siin poolteist. Küsimus ei ole selles, et IG ei suuda ennast Eestis taastoota – mulle tundub, et palju paremat tulemust kui pealenõukogude aegsed aastad on andnud niivõrd väikse akadeemilise kogukonna puhul oleks ülekohtune nõuda – seega peavad probleemide põhjused ilmselt mujal olema. Esimese reaktsioonina tahaksin vaadata, kuidas IGd on organisatoorselt arendatud. Pidupäeva puhul püüan keskenduda üldisemale – vastuoludele, mis kogu geograafia jaoks on praegusesse kõrgharidussüsteemi sisse programmeeritud. Nimelt on ilmne, et geograafia sisemine loogika ei sobi üldse kokku TÜ arengukavas kajastuva teaduste liigitusega – loodusteadused, sotsiaalteadused, humanitaarteadused ning arstiteadused. Ei sobi kokku, sest see peegeldab sedasama jaotust – vähemalt kolm esimest valdkonda sisalduvad geograafias eneses. Lähtudes üleülikoolilisest jaotusest, kaotame geograafia ühtsuse; iga hinna eest ühtsust hoides ja samas üldisest jaotusest rangelt kinni pidades kaotame geograafiasisese mitmekesisuse. See, kuidas küsimusele hetkel on lähenetud – defineerides IG ümber loodusteaduseks – ei ole minu arvates eriti adekvaatne. Leian, et Eesti geograafia arendamisel on parem lähtuda geograafia sisemisest pluralistlikust olemusest, mitte pidada igas asjas kõige tähtsamaks reaalsuseks administratiivset jaotust, mida kohe kuidagi ei saa rikkuda, sest siis läheksid mingid arvestused keerulisemaks vms. Teine ja sellega seotud probleem on see, et IG (ja mulle tundub, et ka kogu instituut) on sattunud liiga tähtsasse seltskonda – ümberringi puha riiklikult prioriteetsed teadusvaldkonnad, mistõttu on mõistetav, et meie vajaduste ja soovidega keegi eriti ei arvesta. Mõne lõigu pärast pakun välja oma idealistliku lahenduse, kuidas keerulisest olukorrast välja tulla, nii et kõik geograafiad iseendaks ja samas kokku jääksid. Vahepeal peatun siin ühel, kuid väga olulisel - üliõpilaste jaoks ehk olulisimal - aspektil, nimelt uutel õppekavadel.

Mida neist arvata, kui hindamise aluseks võtta IG eriala (vt. allpool) õpetus? Mõned tähelepanekud. Alusastmes (40 AP) pole $\frac{3}{4}$ ainetest eesmärgipärased. Geograafia suunamoodulid (36 AP) ei sisalda kahjuks üldse IGd, peale 2 AP õppepraktika. See on kõige kurvem koht kavas. Tundub, et selle koostajad on kogu hingest IGd põlanud ja teinud kõik võimaliku, et teised geograafiatudengid millegi nii tühise või kahjulikuga kokku ei puutuks. Nii et siis peale alus- ja suunamooduli läbimist on üliõpilane saanud 6 punkti eest IG sissejuhatusi ning 2 punkti eest muid sotsiaalteadusi (demograafia). Tõsi, kui kellelgi on veel jäänud soov IGd õppida, siis edasi läheb asi paremaks – on olemas IG ja regionaal-geograafia moodulid ja temaatilised valikained. Ka magistriõppes on IG olemas. Küll seisab kangekaelsel IG-tudengil nüüd ees ülesanne tagantjärele IG maja alla sotsiaalteaduslike mõistete, teooriate ja meetodite vundament ehitada. Nii et kui sellest õppekavast lähtuvalt vastata küsimusele – mis IGst saab? – siis midagi eriti ei saa, hingitseb edasi ja tõenäoliselt läheb natuke kehvemaks.

Mida positiivset soovitada IG-üliõpilasele, kes õppekava järgides sattub loengutele nagu näiteks Rakubioloogia I? Üks võimalus on võtta seda kui väikest rahalist toetust Eesti loodusteadusele, kodanikukohuse täitmist Eesti teaduspoliitika ees, mille ühiskond üliõpilase eest kinni maksab. Vagad üliõpilased võiksid loengu ajal järelejätmatult palvetada, et Eesti Geenivaramul läheks hästi. Nagu ühe kärbunud käega hästi arenenud pühamehe lugu tõestab, siis selline palve aitab – palve hakkab elama oma elu ja saavutab oma eesmärgi. Siis kaoks ehk vajadus heategevuslike loengute järele TUMRI toetuseks, ja õppekavade koostamisel saaks keskenduda rohkem erialade sisulistele vajadustele. Teine võimalus on kasutada seda aega sotsiaalteaduslike meetodite süvapraktikana. Alustada võiks vaatlusega ning märkida süstemaatiliselt üles kõik oluline klassiruumis. Peale seda võiks harjutada erinevaid kõne ülestähendamise tehnikaid. Edasi tuleks mõelda, kuidas mõjutab lektori esinemist asjaolu, et osa tudengeid huvitab tema jutt üksnes etnograafilisest vaatepunktist ja ilma selleta oleks see nende jaoks lihtsalt mahavisatud aeg, milles on natuke süüdi ka lektor. Ja et selle näitega analüütilist skeemi pidi lõpuni minna, siis võib esitada järgmise küsimuse: mis on need võimumechanismid ühiskonnas, mis loovad selliseid olukordi, kus targad inimesed räägivad noortele, kes

tahavad targaks saada, täiesti adekvaatset juttu, aga kõik kokku on raha ja aja raiskamine? Ja kuidas sellise üldisema õpieesmärgiga mitteseonduva jutu kuulamine mõjutab üliõpilaste edasist motivatsiooni ja õpiharjumusi? Majanduskalduvustega IG-tudengid võiksid aga iseenda näitel välja arvutada, kui palju ühiskonna raha siin raisatakse... ja siis teha üldistavaid arvutusi kogu õppekava, ühe lennu, ülikooli, jne kohta.

Kuid milline võiks olla üldisem positiivne lahendus? Minu ettepanek on proovida läheneda küsimusele sisulisest, mitte administratiivsest või võimu aspektist. Seega, esmalt oleks mõistlik diskuteerida selle üle, mis see IG on ja, mis see võiks olla TÜ-s. Minu jaoks on IG eelkõige distsiplineeritud mõistmisviis – ruumimõisteid ja sotsiaalteooriaid ühendav, ühist kuid pluralistlikku ajalugu omav mõtlemise ja ka tegutsemise traditsioon. Tulenedes Eesti IG mikroskoopilisusest on rahvusvaheline ehk teiste sõnadega ingliskeelne IG see koht, kus paratamatult määratakse väga suures ulatuses see, mis on (hea) IG. Eesti IG ülesanne ei saa olla muidugi mitte Inglise või USA geograafia arendamine, vaid sealsete (ja ka muude) traditsioonide parimale osale tuginedes omaenese geograafiate kirjutamine. Teine IG eriala omadus on see, et üldjuhul ühiskonnas sellist elukutset ei ole. Seega ei ole mõistlik IG õpetuse tulemuseks pidada inimgeograafi. Tööturul läbilõõmiseks on vaja, et inimgeograaf omandaks ülikoolis ka tugieriala (nt. majandus, avalik haldus). Üheks selliseks on kahtlemata planeerija-arendustöötaja elukutse, kuid IG võimalused panustada teistele erialadele ja vastupidi ei piirdu sellega. IG panus lõpetaja sotsiaalse konkurentsivõime suurendamisele on minu arvates selles, et eriala õppimine annab mõistmise, kuidas erinevad sektormailmad – poliitika, majandus, loodus, jms. – on ühiskonnas seotud või lahutatud. Teiste sõnadega: kui tugidistsipliin kujundab noorest inimesest sotsiaalset masinat mõistva ja hea spetsialisti, siis IG ülesanne on luua eeldused selleks, et ta oleks võimeline seda masinat paremini juhtima, seadistama ja arendama. IG ülesandeks peaks olema õpetada seda, milles ta kõige tugevam on – nimelt maailma käsitlemist võimalikult tervikliku ja kompleksena, nii nagu see tegelikult üldjuhul on.

Sellest tulenevalt on hea, kui iga geograaf saaks tervikliku “alusmooduli” geograafiast – st. nii loodusgeograafiast, IGst kui geoinformaatikast. Samal ajal peaks õppekava ette nägema ja võimaldama seda, et IG eriala valinul tekiks baasarsaamine lihtsamatest sotsiaalsete maailmadega tegelevatest distsipliinidest, sest geograafide maailm on arusaadav üksnes nende erinevaid keeli tundes – seda peaks tegema sotsiaalteaduste “alusmoodul”. Nende kahega võiks minu arvates sisustada kogu bakalaureuseõppe. Magistritasemele peaks jääma nõudlikumad inimgeograafia ained ning hädavajalikuna ühe sotsiaalteadusliku tugieriala (sh. planeerimine) kursused, mille kokkupuutepunktil IGga peaks valmima magistratöö ja omandatama eriala.

See oli üks idealistlik tulevikupilt. Kuidas oleks selline eriala sisust lähtuv õpetus praktiliselt võimalik? Kui me elaksime ideaalses, teaduslikku ratsionaalsust hindavas maailmas, kus esmaseks valikute aluseks on see, kuidas anda igal erialal parimat kõrgharidust, lähtudes olemasolevast ressursist, oleks asi suhteliselt lihtne. Juhid-otsustajad lepiksid kokku, et kuna geograafia ei sobitu hästi üldisesse teadusalade jaotusesse (nagu paljud asjad ei sobitu komplekses maailmas ühtsesse skeemi), siis me jätame selle tagaplaanile ja keskendume õppetöö sisule. Teeme nii, et geograafia jääb sisemiselt seotuks läbi geograafia õpetuse, ning IG üliõpilased saavad alusainetena sotsiaalteadusi, loodusgeograafia üliõpilased loodusteadusi ja geoinformaatikud ja kartograafid matemaatikat ja informaatikat. Aga et akadeemiline maailm oma tegelikkuses on eelkõige raha ja võimu maailm, siis ei saa vist selle peale lootma jääda. Et Eesti inimgeograafia arengu takistuseks on institutsionaalsed asjaolud, see et me kuulume ühte teaduskonda niivõrd palju meist tähtsamate ja edukamate teadustega, siis leian, et tõsiselt oleks vaja arutada võimalust liituda sotsiaalteaduskonnaga, ja nimelt kogu instituudiga ühiselt. Kuna kogemuste põhjal on IG-l ja geoinformaatikal BG teaduskonnas oma positsiooni tõttu väga raske selgeks teha, et alusained peaksid olema vastavalt sotsiaalteadused ja matemaatika, siis usun, et sotsiaalteaduskond oleks siin erinevatel põhjustel vastutulelikum loodusgeograafiale. Kiire pilk sotsiaalteaduskonna erialade õppekavadele viitab ka sellele, et seal on suudetud oluliselt paindlikumalt 3+2 süsteemile üle minna, võttes tõepoolest erialade sisu arvesse.

Aga ikkagi, konkreetsemalt? Siin ei näe ma küll muud võimalust kui et need inimesed, kes on endale ametlikult võtnud võimu ja vastutuse arendada Eesti inimgeograafiat – meie instituudi juhataja professor Ülo Mander

ja inimgeograafia õppetooli hoidja vanemteadur Rein Ahas – hakkaksid asjaga uue hooga pihta ja kaasaksid ka kõiki teisi geograafe (arutluste aluseks võiks võtta sügisel valminud õppetooli arengukava). Pikaajalise inimgeograafia üliõpilasena ja lihtsalt huvilisena saan väljendada vaid lootust, et need, kes on enesele juhtimise ülesande võtnud, mõistaksid, mis on inimgeograafia, mis see võiks oma parimal moel TÜs olla ja veelgi olulisemana, et nad hooliksid, mis sellest tagasihoidlikust ja/kuid komplekssest akadeemilisest mõistmisviisist siin saab.

Inimgeograafia Eestis – väljakutseid ja lahendusi

Jussi S. Jauhiainen

Inimese ja ühiskonna uurimisele keskenduv geograafia on Eestis tõsiste väljakutsete ees. Sissejuhatuseks seletan lühidalt, mida “inimgeograafia“ tähendab ja seejärel esitlen inimgeograafia hetkeseisu Eestis ja võimalikke tulevikustsenaariume. Diskussioonis Eesti inimgeograafia üle eksisteerib hetkel mitmeid erinevaid seisukohti. Mis see inimgeograafia üldse on, kas Eesti inimgeograafiat läheb Euroopa Liidus üldse vaja ning millega peaks inimgeograafia tegelema, et õigustada oma eksisteerimist teaduses ja ühiskonnas? Küsimus on tõsine, kuna hetkel ei ole Eestis inimgeograafia valdkonnas ühtegi professorit.

Allpool esitatud seisukohad põhinevad allakirjutanu viimase kümne aasta kogemustel nii Tartu kui ka välismaade ülikoolides.

Majandusgeograafia on paljudele eestlastele tuttav sõna nii kooliajast kui ka ülikoolist. Taasiseseisvunud Eestis loobuti nõukogudeaegsest “majandusgeograafia” terminist, esiteks seetõttu, et see oli seotud poliitilise kontekstiga ja teiseks ei hõlmanud see kogu inimgeograafia tööpõldu. “Sotsiaalgeograafia” terminit aga peeti viitavat liiga kitsalt vaid sotsiaalsetele küsimustele ning nõukogudeaegne “ühiskonnageograafia” termin seostus perioodiga, millal tõlgendati ja rakendati naiivselt marksismi-leninismi, organiseerides Eesti haldusmajanduslikku jaotust. Kasutusele võeti uudissõna “inimgeograafia”, mille kasutamisel on Eesti kontekstis veel teatud probleeme. Esimene probleem on süütu mäng mõistetega “inimgeograafia”, “loomageograafia”, “asjageograafia” jne. Taustal on aga ka olulisem sisuline küsimus – milline on inimgeograafia keskne uurimishuvi ja missugustele teoreetilistele lähtekohtadele see Eestis toetub?

Tartu Ülikoolis eksisteerib hetkel kolm-neli lähenemisviisi inimese ja ühiskonna ruumilisust uuriva geograafia valdkonnas. Esimene nendest on inimtegevuse ja sellega seotud nähtuste regionaalset paiknemist kirjeldav geograafia ehk vana regionaalgeograafia. See geograafia huvitub asjade ruumilisest paiknemisest, faktide asukohtadest ja paigutumisest ning asjadest, mida on võimalik esitada kaardil. Selle lähenemisviisi esindajad kirjeldavad detailselt geograafilisi nähtusi Eesti pinnal, vahel ka väljaspool Eestit. Uurimused vastavad küsimusele “mis ja kus midagi on”. See on vajalik ja oluline küsimus, kuid tihti mitte piisav, et kinnistada inimgeograafia positsiooni teaduse areenil. Vana regionaalgeograafia esitleb üsna õnnestunult inimese ja inimtegevuse regionaalsust, kuid rakenduslikud ja poliitilised küsimused jäävad selgitamata. Hetkel mängib see lähenemisviis küllaltki olulist rolli Eesti inimgeograafiade hulgas.

Teine lähenemisviis on inimtegevuse regionaalset organiseerumist ja võimalikku reeglipärasust seletada püüdev uus regionaalgeograafia. Siin on geograafi huvi tehniline ja huviobjektiks ühiskonna kirjeldamine ja seletamine. Lähtekohaks on objektiivse teadmise hankimine objektiivsest maailmast lahendamaks ühiskonna arengu probleeme. Teadmisi loodusest ja ühiskonnast kasutatakse ennustamiseks ja valitsemaks neile mõju avaldavaid protsesse. Eesmärgiks on luua reeglipäraseid mudeleid Eesti ja selle administratiivüksuste arengu ja tuleviku jaoks. Vahel jagatakse Eesti uuteks piirkondadeks ning püütakse soovitada neid jaotusi riikliku poliitika aluseks. Selle lähenemise rakenduslik osa on seotud nõukogude perioodi majandusgeograafiaga. Akadeemilisem osa on teaduslikult mõjutatud positivismist ja realismist. Kirjeldatud lähenemisviis domineerib hetkel Eesti inimgeograafias ning on oma positsiooni tõstmas, eriti lähenemisviisi rakenduslikum külge.

Kolmandat lähenemisviisi võib nimetada kriitiliseks (regionaal)geograafiaks. Selle taust ja metodoloogia

põhinevad ühiskonna- ja kultuuriteooriatel, tuginedes teoreetilistele lähtekohtadele. Oluline on mõistete "ruum", "koht", "paik", "regioon", "territoriaalsus" ja "piir" mõtestamine ja arendamine Eestis. Kriitiliste geograafide lähtekohaks on püüe paljastada ühiskonnas valitsevaid nähtavaid ja nähtamatuid võimustruktuure ning muuta negatiivseina kogetud võimusuhteid. Seda lähenemisviisi praktiseeritakse Eestis vähe ning Tartu Ülikooli geograafia üsna loodusteaduslik õppekava raskendab selle lähenemisviisi arendamist. Mitmed selle lähenemisviisiga seotud geograafid on siirdunud teistele erialadele ja teistesse Eesti ülikoolidesse.

Ilma sihikindla inimgeograafia arendamiseta on lähitulevikus oodata kolme inimgeograafia arengustsenaariumi, mis algselt võivad eksisteerida ka samaaegselt. Esimeseks – rahvuslus taandub Euroopasse integreerunud Eestis ning vana regionaalgeograafia kaotab oma positsiooni teaduses ja ühiskonnas. Kirjeldav regionaalgeograafia jääb muidugi ellu, kuna ühiskonnas püsib inimeste huvi oma lähiümbruse vastu. Eestis inimgeograafidest saavad üldise (üli)kooligeograafia õpetajad, kes kirjeldavad üliõpilastele maailma, Euroopa ja Eesti geograafilisi nähtusi. Toimub inimgeograafia akadeemiline väljasuremine.

Teiseks – uue rakendusliku regionaalgeograafia kaudu toimub Eesti inimgeograafia imbumine riigi ja omavalitsuste ning erasektori esindajate huvidesse. Uuele rakenduslikule regionaalgeograafiale baseeruv inimgeograafia tegeleb peamiselt erinevate euro- ja arendusprojektidega ning on hästi rahastatud instrument erinevate projektide tasuvuse hindamiseks ja kinnitamiseks. Teadus põlgab inimgeograafiat, kuid ülikool peab eriala vajalikuks, et näidata ülikooli kasulikkust riigi ja maksumaksjate silmis ning otseseid seoseid ülikooli ja erasektori vahel. Eestis ruulivad •-geograafid.

Kolmandaks – toimub inimgeograafia sihikindel (loodus)teaduslikustamine. See tähendab Eesti inimgeograafia akadeemilise positsiooni näilist tõstmist võrreldes sotsiaalteadustega. Toimub peaaegu kõikide inimgeograafia uurimuste avaldamine erinevates nõ rahvusvahelistes ajakirjades. Inimgeograafia täidab standardsed normid ning seda saavutust rahastatakse riigi poolt, kuid artiklite sisu muutub teisejärguliseks. Inimgeograafia võõrandub lähiümbrusest ning kaotab oma positsiooni Eesti ühiskonnas. Kuna inimgeograafia muutub tõeliseks loodusteaduseks, toimub hiljem administratiivne ja sisuline ühendamine maateadustega ning tasapisi inimgeograafia eriala väljasuremine.

Milline kolmest variandist on kõige vähem Eesti inimgeograafiale kahjulik, sõltub vaatepunktist, kuid ühegi realiseerumine ei päästa inimgeograafiat. Ja kas Euroopa Liidu või maailma teaduse vaatenurgast seda inimgeograafiat Eestis üldse vaja on, jääb siin vastamata. Kuid veel niikaua, kui Eesti noortel jätkub tõsist huvi inimgeograafia sügavamate küsimuste vastu ning arusaamist, et ilma inimgeograafiata ei tule Eesti ega eestlased toime, on inimgeograafial veel (väike kuid siiski) võimalus. Nüüd on inimgeograafidel Eestis viimane aeg koondada jõud, haarata noored kaasa ning leida uus inimgeograafia.

Kui kellelgi tekkis soov sõna sekka öelda, siis saab seda teha TÜGI listis -
ut.geograafia@lists.ut.ee

EGEA Tartu

TÜ geograafia instituut
Vanemuise 46
Tartu 51014

e-post: info@egea.ee

list: org.egeatartu@lists.ut.ee

web: www.egea.ee

Juhatus:

Kristjan Pärnamägi (parnakas@ut.ee)

Kristi Anniste (kusta@ut.ee)

Kadri Kiis (kardikis@ut.ee)

EGEA Tartu tänab oma toetajaid:

Regionnalkongress - Reality and visions: Welcome to Estonia, 7. - 11. April 2003

- Hasartmängumaksu nõukogu
- Põhjamaade ministrite nõukogu
- Tartu linn
- Bioloogia ja geograafia teaduskond
- Geograafia instituut

Tudengivahetused:

Tartu külmoone Cash & Carry
Sangaste Linnas-HELEN

Reklaamikompanii - Fast Com
Vastse-Kuuste Lihatoostus

Pepsico
Edgar LT

Nõo Piim
Staub

Mis on EGEA-Tartu?

EGEA on Euroopa Noor-Geograafide Assotsiatsioon tudengitele ja noorgeograafidele, millel on liikmeid 25 riigi 62 ülikoolist. Ja Tartu on linn. Koos tähistavad nad Tartu Ülikooli geograafiaüliõpilastele suunatud organisatsiooni, mille eesmärgiks on anda noortele geograafidele võimalus ühelt poolt avastada Euroopa avarusi ning vahetada geograafiaalaseid teadmisi erinevate riikide geograafidega, teisalt saada teada Eesti geograafide tegemistest.

EGEA Aastakongress

... on EGEA üritustest aasta tähtsaim sündmus, kuhu koguneb 5-7 päevaks umbes 120 geograafi Euroopa erinevatest riikidest, kus *workshoppides* lahatakse erinevaid geograafilisi teemasid, toimuvad ekskursioonid, kokkusaamised ja peod. Igal aastal toimub aastakongress erinevas riigis – 1989.a. Varssavis, Prahast 1990, Budapestis 1991, Hemskerk'is 1992 (Holland), Barcelonas 1993, Vösul 1994, Zierenbergis 1995 (Saksamaa), Portos 1996, Poiana Brasov'is 1997 (Rumeenia), Lammis 1998 (Soome), Nunspeedis 1999 (Holland), Bohinj'is 2000 (Sloveenia), Druszniki Zdroj's 2001 (Poola), Dijonis 2002, Krakowis 2003 ja viimane Barloos 2004 (Holland).

Regionaalkongress

Et Euroopa on siiski küllaltki suur, on kõikide üksuste vahel aktiivse side pidamine raske. Seepärast on EGEA jagatud regioonideks: Läänemere ja Põhjamaade regioon, Lääneregioon, Idaregioon ja Vahemereregioon. Regioonisise suhtlemise arendamiseks korraldatakse regionaalkongresse, kus käsitletakse tavaliselt ühte teemat, kuid seda nii inim- kui loodusgeograafia seisukohast.

Tudengivahetused

... on EGEA kõige tihedamini toimuvad üritused tänu oma lihtsusele ja odavusele: kaks EGEA üksust käivad teineteisel külas. Tavaliselt kestab programm umbes nädala, mille jooksul tutvustatakse külalistele linna, selle ümbrust, huvipakkuvaid geograafilisi ja ajaloolisi kohti, külastatakse kohalikku geograafia instituuti ja peetakse pidusid. Majutuse, toitlustuse ja programmiga seotud kulutused katavad võõrustajad. Reisikulud tuleb igal ühel ise maksta.

Et iga päev pole pühapäev, ei toimu ka tudengivahetusi ja kongresse väga tihti. Millega see aeg sisustada: **“Geograafid tööpõllul”**

...on sari, mille eesmärgiks on noortele geograafidele tutvustada võimalusi, mida geograafia õppimine pakub ning mida selle haridusega on hiljem võimalik peale hakata. Sarja raames külastatakse loodus- ja inimgeograafe ning kartograafe nende tööpostidel.

Reisiklubi

... eesmärgiks on noorte geograafide silmaringi laiendamine: enne tudengivahetust valmistatakse ette ning tehakse ettekanne külalstatavast maast ja laiemale geograafide ringkonnale huvi pakkuvad ettekanded-slaidiõhtud valgustamiseks külalstatud maade elu-olu.

T-Tähised

...on EGEA-Tartu poolt väljaantav ajakiri. T-Tähised olid enne TÜNGK-i (Tartu Ülikooli Noorgeograafide Klubi (EGEA-Tartu eelkäija) häälekandja, kuid nüüd ka EGEA-Tartu ajakiri. Viimast numbrit hojad praegu käes ning see on pühendatud Geograafia Instituudi 85. ja EGEA-Tartu 15. aastapäevaks.

Mis ootab ees hooajal 2004-05:

EGEA Aastakongress: Kreekas, Pilios 2005.a. sügisel.

Regionaalkongressid: Idaregiooni kongress (Vysoké Tatry, Slovakkia) 14-18 märts 2005.

Põhjaregiooni kongress (Klimkyne, Leedu) 5-10 aprill 2005.

Lõuna- ja Vahemereregiooni kongress (Kladavo, Serbia) kevad 2005

Lääneregiooni kongress (Trier, Saksamaa) 28 veebruar - 4 märts 2005

Tudengivahetused
kontaktisikuga:

Koper, Sloveenia
Uppsala, Rootsi
Moskva, Venemaa
Kiiev, Ukraina

Taavi Nuum (meremees@ut.ee)
Kristjan Pärnamägi (parnakas@ut.ee)
Kardi Kiis (kadrikis@ut.ee)
Ave Anniste (ave_anniste@hotmail.com)

EGEA-Tartu jõulukaartide meisterdamine (jälgi reklaami listis ja kodulehel)

15. aastapäeva tähistamine (jälgi reklaami listis ja kodulehel)